

Các bạn đừng vội nghĩ tôi lảm cẩm vì sao từng tuổi này còn nói tới chữ **Tình**? Thưa các bạn con người ta có những Bảy thứ tình mà chữ Hán gọi là Thất tình: **Hỷ, Nộ, Ai, Lạc, Ái, Ố, Dục**, đó là những cảm tính của con người bình thường.

Bây giờ chúng ta hãy khai thác những tình cảm đó qua cuộc sống bằng **thơ, văn, nhạc và truyện của các nhà văn, nhà thơ, ca-dao, truyện-ký**, tất cả nói lên tâm-tình, phản ứng của mỗi người khi gặp cảnh-ngộ trong chốn hồng trần này.

Bảy thứ tình đó được dần trải và quán luyện suốt cuộc đời tùy theo không gian, thời gian và hoàn cảnh mà chúng ta tiếp ứng.

Lúc còn trứng nước, bé tí chỉ có cha mẹ nuôi dưỡng, bông ẵm, thương yêu nên tình yêu đầu đời là cha mẹ.

**“ Nếu hỏi rằng em yêu ai?
Thì em là em yêu ba này,
Thì em là em yêu má này.
Yêu chị yêu anh, yêu hết cả nhà,
Nhất là em yêu má cơ”.**

Gia-đình Việt-Nam thường sống theo mô hình đại gia-đình có khi ba thế-hệ chung một mái nhà như Cụ, Ông Bà, Chúng ta đang làm một việc gọi là **“ Uống nước nhớ nguồn”**

**“ Ta yêu ta kính ông bà.
Có người mới có mẹ cha, có mình”**
(Nguyễn Hữu-Bào)

Tình yêu thật nhẹ nhàng và tất yếu, cứ việc yêu cứ việc nhận vì tình yêu của ông bà, cha mẹ với con cháu như biển rộng sông dài, như núi cao, suối nguồn.

**“ Công cha như núi Thái-Son,
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra.
Một lòng thờ mẹ, kính cha,
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con.”**

Tình yêu của cha mẹ với con là **cả một trời hy-sinh**. Câu chuyện cụ-thể của nhà văn khải-Hưng **“ Anh phải sống”**: Người vợ đã buông tay vịn vào chồng rồi chìm sâu dưới giòng sông để chồng còn sống mà nuôi các con.

Tình-yêu của các con đối với cha mẹ như trong **“ Nhị thập tứ hiếu”**, **“ Gia-huân ca”**.

**“ Chữ hiếu niệm cho tròn một tiết,
Thì suy ra trăm nét đều nên.”**

Đức Không-Tử ngày xưa nhận xét nước nào thịnh trị, vua nào minh quân đều là do chữ Hiếu.

**“ Trai thời trung-hiếu làm đầu,
Gái thời tiết-hạnh làm câu sửa mình”**
(Nguyễn đình-Chiêu)

Hay

**“ Có trung hiếu đứng trong trời đất,
Không công danh thà nát với cỏ cây”**
(Nguyễn công-Trứ)

Tình yêu giữa anh chị em trong gia-đình, ca-dao cụ thể hóa:

hay **“ Anh em như thể tay chân”
“ Tay đứt ruột xót”**

Sách Quốc văn giáo khoa thư kể lại chuyện ông Lý-Tích đã làm quan nhưng vì thương chị bệnh đã tự tay nấu cháo hầu đến nỗi bị cháy râu.

Với những người trong giòng tộc, họ hàng cao-dao đã nhân mạnh:

“ Một giọt máu đào, hơn ao nước lã ”.

Khi còn bé được nâng niu bông ả, vài năm sau vào trường học để sống hoà mình với mọi người. Nhà văn Thanh-Tĩnh đã nói lên được cảm giác của ngày đầu tiên đi học.

“ Buổi mai hôm ấy, một buổi mai đầy sương thu và gió lạnh, mẹ tôi âu yếm nắm tay tôi dẫn đi trên con đường dài và hẹp, con đường này đã quen đi lại lắm lần, nhưng lần này tôi tự nhiên thấy lạ. Hôm nay tôi đi học ”.

**,Chú bé lên năm
Học lớp mẫu giáo”** (Thi-Thi)

Hay

**“Tuổi em như hoa
Nở trong nắng sớm”.**

Khi đi học lại có thêm bốn phận để thương yêu:

“ Công cha, nghĩa mẹ, ơn thầy ”.

Hay

“ Không thầy đố mày làm nên ”.

Con người bước dần ra xã-hội thì có bạn bè, lúc nhỏ là bạn trường-học, lớn ra đời là bạn của trường đời.

Bạn bè như gia-vị như hương hoa thêm vào cho cuộc sống có ý-nghĩa:

“ Giầu vì bạn, sang vì vợ ”

Câu chuyện **“ Lư-Bình, Dương-Lễ ”** nói lên tình bạn thắm thiết.

Con người sinh ra đời đã mang nhiều món nợ: Công ơn cha mẹ, của những người chung quanh mình nói chung là xã hội, là quốc gia là Tổ-quốc. Chúng ta có cơm ăn là do người nông phu chân lấm tay bùn nơi đồng ruộng, có áo mặc do những người chần tằm kéo tơ, trồng bông dệt vải nơi nhà máy, công-xưởng, bao dịch-vụ làm cho cuộc sống tiện-nghi như ngày nay. Vậy nên làm người phải có trách nhiệm đền đáp những gì mà ta đã nhận được đó là **lòng biết ơn và trả ơn**.

Trả ơn gia-đình bằng lòng hiếu-đễ, trả ơn nước là bảo vệ và làm những việc ích quốc lợi dân.

“ Ngày nay học-tập, ngày mai giúp đời ”

Một thứ tình cao cả mà Nho-giáo kể là hàng đầu khi xét đoán và đánh giá con người: đó là Trung và Hiếu

Lịch-sử chói sáng ghi công bao anh-hùng liệt-nữ, bao chiến-sĩ vô-danh đã liều thân bảo vệ Tổ-quốc, đất nước.

**“ Trãi bốn ngàn năm dựng nước nhà,
Sông khoe hùng dũng núi nguy-nga.
Trả ta sông núi! Bao người trước,
Gào thét đòi cho bọn chúng ta... ”**

....

Sơn-hà mấy độ lung lay

Máu bao chiến-sĩ nhuộm say máu cờ” (Vũ

hoàng-Chương)

Tình yêu quê-hương đất nước như đã thấm sâu vào tim óc vì:

**“ Ai yêu nước Việt hơn người Việt,
Nhau, rón chôn sâu giữa đất lành. ”**

...

**Quê-hương là máu, là xương thịt,
Nước mắt, mồ hôi của giống nòi”**

(Kiên-Giang).

Nhà thơ Quốc-Mỹ với những vần thơ nuôi dưỡng tâm hồn trẻ nhỏ:

**“ Tôi yêu Tổ-quốc của tôi,
Nói chẳng nên lời, yêu vẫn cứ yêu ”.**

Thời thơ ấu chỉ biết yêu ông bà, cha mẹ, anh em rồi thầy cô, bạn bè, tình yêu trong trắng ngây thơ nên cuộc đời thật là đẹp, toàn là màu xanh hy-vọng và màu hồng hạnh-phúc.

**“ Em nhớ năm em mới lên mười,
Tóc em buông xõa chắm ngang vai ”**

(J. Leiba).

Huy-Cận ghi nhớ tuổi thơ-ngây,

**“ Gió mát, sân trường ngày Chủ-nhật,
Ôi! thời thơ bé tuổi mười lăm ”.**

Thi-sĩ Đinh-Hùng mô tả cái đẹp của tuổi học-trò với năng lực sửa-soạn vào đời.

**“ Khi mới lớn, tuổi mười lăm, mười bảy,
Làm học trò mắt sáng với môi tươi ”.**

Nhạc-sĩ Anh-Việt cũng tả tuổi thơ-ngây.

**“ Khi ấy em còn thơ-ngây, đôi mắt chưa
vuơng lệ sâu ”**

Tuổi dậy thì hay tuổi biết buồn vì cả thể-xác lẫn tâm hồn đều đổi thay, cảm nhận, rung-động với những biến chuyển chung quanh: Một thứ tình yêu nhen nhúm:

Xuân-Diệu được mệnh danh là thi-sĩ của tình-yêu:

**“ Nào ai cắt nghĩa được tình-yêu,
Có nghĩa gì đâu một buổi chiều.
Nó chiếm hồn ta bằng nắng nhạt,
Bằng mây nhè-nhẹ, gió hiu hiu”.**

Mọi người trên thế-gian đều trải qua: Trai, gái lớn lên vào tuổi thanh thiếu-niên, tuổi cài trâm họ rất nhạy cảm.

“ Hôm nay trời nhẹ lên cao,
Tôi buồn không hiểu vì sao tôi buồn” (

Xuân-Diệu)

Hay

**“ Em không nhe mùa thu,
Dưới trăng mờ thỏn thức?”. (Lư**

trọng-Lư)

Tình này thật nhẹ nhàng thơ-mộng đưa con người tới chỗ thăng-hoa.

“ Yêu đương mà chẳng nói năng,

Nhớ nhung mà chẳng than rằng nhớ-nhung”.

Đình-Hùng đã đem tình-yêu thật đẹp vào đời sống thực

**“ Chưa gặp em tôi đã nghĩ rằng ,
Có người thiếu nữ đẹp như trăng.**

....

**Em muốn đôi ta mộng chốn nào,
Ước nguyện đã có gác trăng sao.**

Hay:

**Anh say ngất tình em trong khóe mắt,
Say hương thâm trên mái tóc tơ nhưng.
Cặp môi em, xuân thắm nét hoa rung,
Anh mê uống nhụy thơm tràn vị ngọt”**

Thi-sĩ Bằng bá-Lân cũng nao núng trước tình yêu.

**“ Lòng băng-khuâng quá, xôn xoa nhớ,
Cả một tình yêu thuở ấu-thì”**

Thi-sĩ Nguyên-Sa nói về tình yêu, ông dùng ngôn từ thắm-thiết để ca ngợi.

**“ Nắng Sài-gòn anh đi mà chợt mát,
Bởi vì em mặc áo lụa Hà-Đông”**

Ông có một cuộc tình trọn vẹn đến nỗi người yêu hay hiện-thê của ông đã thấy rất cần thiết khi có ông:

**“ Không có anh, lấy ai đưa em đi học,
Lấy ai viết thư cho em mang vào lớp học**

...

**Không có anh, nhờ một mai em chết,
Thượng-Đế, hỏi anh sao tóc em buồn”.**

Tình yêu đã được pháp-luật, Gia-tộc, và Tôn-giáo cũng như Quốc-gia công nhận và cổ võ vì tình-yêu và hôn-nhân làm cho xã-hội tồn tại.

Tục truyền Tô-tiên của dân Việt-Nam là Lạc long-Quân kết hôn với Âu-Cơ sinh được một trăm trứng là nguồn-gốc của dân ta. Nói tiếp truyền thống đó hai người Nam, Nữ thương yêu nhau, tình-yêu đã được biết bao thi-sĩ, văn-sĩ, nhạc-sĩ ca ngợi truyền tụng, nói đến tình-yêu, đề-tài muôn thuở không bao giờ hết.

Tình yêu lấn chiếm cả cuộc đời, tình yêu bắt đầu từ thuở dậy-thì cho tới lúc già bất luận vua quan, sĩ thứ.

Vua Tự-Đức cũng điên đảo vì tình:

**“ Mọi tình muốn dứt càng thêm bận ,
Mãi mãi theo hoài cứ chẳng thôi.**

....

**Đập cổ-kính ra tìm lấy bóng.
Xếp tàn-y lại để dành hơi”**

Tản-Đà tương-tư người yêu:

**“ Quái lạ làm sao cứ nhớ nhau,
Nhớ nhau đằng-đăng suốt đêm thâu.**

Hay

**“ Yêu tha-thiết, thế vẫn còn chưa đủ?
Anh tham lam, anh đòi hỏi quá nhiều”**

(Xuân-Diệu)

Vũ hoàng-Chương cũng chìm đắm trong tình trường.

**“ Anh yêu em từ thuở,
Em còn xoa tóc vai.**

...

**Xuân đắm trong mơ một buổi chiều,
Bên em anh thấy tấm lòng xiêu.**

...

**Em đã nao lòng anh mê man,
Đuôi mắt, đầu môi tình chứa chan”**

Tình yêu thăng hoa và kết trái đánh dấu tình yêu trọn vẹn, Xuân-Hiến hạnh-phúc dưới mái ấm gia-đình.

**“ Em vẫn là mùa xuân của anh,
Bây con quăn-quít rộn thêm tình”**

Tình yêu trọn vẹn còn là đích cao cả của cuộc sống lứa đôi, còn gì sung-sướng cho bằng hiện thân của mình nối tiếp cuộc đời mai sau.

Nhưng đường đời muôn vạn nẻo, có những cuộc tình trọn vẹn trăm năm hạnh-phúc thì cũng có những cuộc tình không đoan kết như *My-Châu Trọng-Thủy*, *Trương Quỳnh-Như Phạm-Thái*, *Romeo Juliette* và trong dân-gian cũng đầy rẫy

những cuộc tình dang-dở vì yêu nhau mà không được cùng nhau chung lối.

Văn chương cổ với những tác phẩm dài như: “**Nhị-Độ-Mai**”, “**Phan-Trần**”, “**Bần nữ than**”, “**Lục văn Tiên**”, “**Đoạn trường tân-Thanh**”, “**Cung oán ngân khúc**”, trong chuyện đều là những nhân vật điển hình cho những người sống đời bình thường, tất cả ngụp lặn trong tình yêu đau-khổ cũng như hạnh-phúc.

Cuộc đời là dâu-bể, là bến-mê không gì là vĩnh-cửu có tan có hợp có hạnh-phúc có chia-ly khổ-lụy.

Thi sĩ Hồ-Zénh lo sợ vì ông hiểu triết-lý khoái-lạc trong đạo-đức học.

**“ Tình mất vui khi đã vẹn câu thề,
Đời chỉ đẹp khi hã còn dang dở...”**

Xuân-Diệu nói về tình-yêu nhưng rất bi-quan,

**“ Yêu là chết ở trong lòng một ít,
Vì mấy khi yêu mà chắc đã được yêu”**

Ông sợ phai nhạt tình yêu nên giục-giã.

**“ Mau với chứ! vợ vàng lên với chứ,
Em, em ơi! Tình non sắp già rồi”.**

Thời-gian, không-gian, phong-tục và hoàn-cảnh cũng làm cho tình yêu lung-lay, chia ly vì lòng người.

**“ Yêu một khúc để mang sầu vạn kiếp,
Tình mười năm còn lại mấy tờ thư”** (Vũ

hoàng-Chương)

Thế-Lữ đau lòng thấy cảnh chia phối.

**“ Anh đi đường anh, tôi đường tôi,
Tình nghĩa đôi ta có thể thôi”.**

Nhà thơ T.T.Kh vẽ lại tình yêu trắc-trở,

**“ Chồng tôi vẫn biết tôi thương nhớ,
Người ấy cho nên vẫn hững-hờ**

....

**Chị ơi, nếu chị đã yêu,
Đã từng lỡ hái ít nhiều đau-thương”**

Chinh phụ-ngâm của bà Đoàn thị Điểm, Khuê-phụ than của Thượng Tân Thị kể lại sự chia ly, cách biệt do cuộc chiến gây ra, mà nước ta có biết bao cảnh đao-binh cũng đã làm sầu đau nhiều cho cuộc tình.

**“ Quân đưa chàng ruổi lên đường,
Liều-dương biết thiệp đoạn trường này
chăng?”** (Chinh phụ ngâm)

Hay

“Đã không chung hưởng thôi thì chớ,

Sao nữ xa nhau, chồng hời chồng!”

(Khuê phụ Thán)

Bác Cung hoàng Hậu khóc cho cuộc tình gãy cánh.

**“ Nửa cung gãy phím cầm lạnh,
Nỗi con cô cút, nỗi mình bơ vơ”**

Nữ-sĩ Trương-Phổ đau khổ khóc chồng khi nửa đường đứt gánh.

**“ E-dè buổi gió, chiều mưa,
Con cô mẹ góa, để nhờ nương đâu?”**

Cuộc đời trôi chảy theo ngày tháng, những thăng trầm, yêu thương, hờn ghét rồi cũng lắng xuống khi đã đến tuổi xế chiều. Như đã nói tình yêu nồng nàn rồi cũng qua, những khổ đau, hạnh-phúc, rồi cũng nhạt dần với tuổi đời chồng chất. Chúng ta dành gần hết cả cuộc đời cho tình yêu, hạnh-phúc gia-đình, bây giờ là lúc nghĩ cho mình thì tình bạn bè đã đem đến cái thân yêu thuở nào.

Người già thường nhớ về dĩ-vãng, trau chuốt những kỷ-niệm xa xưa? Vì lẽ đó mà những hội cựu học-sinh thành-lập rất nhiều, họ thương những ngây thơ trong trắng của tuổi học trò.

Hội cựu học-sinh nối kết các bạn hữu từ 40,50,60 năm trước, tản mát khắp nơi trên thế-giới gặp nhau để trao cho nhau tình thân ái của những ngày thơ dại và tiếp nối kể cho nhau nghe những chông gai những thành-quả nhận được của cuộc đời. Ôi còn gì sung-sướng cho bằng những cái đầu bạc tìm đến nhau vì giờ đây chỉ có tình bạn mà thôi, thật là ưu ái thân thương nhường nào?

Cơn hồng thủy ủa tới làm đất nước đau thương, bạn bè tản mát khắp năm châu giờ đây tìm gặp nhau sao mà thân ái thế? Đi đâu cũng được đón tiếp nồng hậu. Cảm ơn các bạn đã cho nhau từ thuở còn thơ dại tới lúc về gia đình bạn vẫn nồng nàn, thấm thiết.

Tuy đã là những lão bà nhưng hễ có cơ-hội gặp nhau là chúng tôi gọi nhau, hẹn ước, người ở xa sửa soạn mua vé, người sở tại lo đón rước, vui mừng chờ đợi ngày họp mặt, mọi người vui vẻ hý-hùng như khi còn trẻ thơ?? Thời gian không còn dài nên những ngày gặp nhau thật trân quý vì vào tuổi của chúng tôi sức khỏe rất hạn hẹp và quyết định mọi dự tính. Chúng tôi mong gặp mặt để xem dung nhan mùa Đông, mùa Hạ, mùa Thu của nhau, để nắm tay nhau thân ái trước khi không thể gặp lại nhau được nữa?

Cám ơn các bạn đã tạo cơ hội cho chúng tôi..

Mỹ-Dương (53-60)
Mùa xuân 2005